

Saeima vakar galīgajā lasījumā atbalstīja Čeku loterijas likumu, tiesa, pie pirmajiem laimestiem varēs tikt vien nākamā gada otrajā pusē, jo likums stājas spēkā 2019.gada 1.jūlijā.

Organizējot loteriju, plānots veicināt godīgu konkurenci un nodokļu nomaksu, mazināt krāpšanas nodokļu iekasēšanā un izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Loterijas varētu mudināt pircējus par saņemto pakalpojumu vai iegādāto preci pieprasīt kases čeku, kvīti vai biļeti. Čeku loteriju plānots piedāvāt kā vienu no pasākumiem ēnu ekonomikas apkaršanai.

Plānots, ka iedzīvotāji loterijā varēs piedalīties neierobežotu reizu skaitu īpašā vietnē – *cekuloterija.lv* – reģistrējot pirkumu čeku, kuru vērtība ir vismaz pieci eiro. Loterijā ar čeku par tabakas, alkohola un enerģijas dzērienu iegādi nevarēs piedalīties nepilng-

Čeku loterija būs!

dīgas personas.

Atskatoties uz likumprojekta virzību, redzams, ka otrajā lasījumā deputāti lēma palielināt naudas balvu apmēru. Pirmajā lasījumā bija paredzēts, ka nedēļas izlozē var laimēt desmit naudas balvas, katru 200 eiro, savukārt mēneša izlozē bija paredzēts laimēt vienu naudas balvu 3000 eiro.

Deputātu atbalstītajā redakcijā otrajam lasījumam vairs nav paredzētas nedēļas izlozes, bet mēneša izlozē varēs laimēt vienu naudas balvu 10 000 eiro, trīs naudas balvas 5000 eiro un 50 naudas balvas 100 eiro apmērā.

Būs arī gada izloze. Tajā gan nepiedalīsies visi nelaimējušie čeki, bet tiks izlozēti katrai mēneša izlozei reģistrētie desmit čeki, kuri attiecīgā mēneša izlozē nav laimējuši. Gada izlozē varēs laimēt vienu naudas balvu 20 000 eiro, četras naudas balvas 10 000 eiro un piecas naudas balvas 2000 eiro apmērā.

Tā kā čeku loterija sāksies vien nākamā gada 1.jūlijā, tad 2019.gada jeb, pareizāk, pusgada loterijā minētās balvas būs uz pusi mazākas.

Finanšu ministrijā plāno, ka no čeku izlozes nodokļu ieņēmumi pieaugs par trim miljoniem eiro gadā. Prognoze balstās uz pieņēmumu, ka iegūtā informācija paplašinās nodokļu administrācijas iespējas identificēt nodokļu nemaksātājus. Tāpat šā palīdzēs atklāt neregistrētus kases aparātus vai neregistrētu saimniecisko darbību, kā arī saimnieciskās darbības ieņēmumu nedeklarēšanas riskus.

Protams, katrs pasākums kaut ko izmaksā, arī čeku loterijas sarīkošana un administrēšana. Tiek norādīts, ka čeku loterijai nepieciešamo informācijas tehnoloģiju sistēmu izstrādei šā gada valsts budžetā paredzēts finansējums 200 000 eiro apmērā, bet nākamajos divus gadus ik gadu nepieciešami 250 000 eiro administrē-

šanai un balvu fondam.

Līdzās naudas balvām iedzīvotājiem loterijā būs iespēja saņemt arī papildu balvas, kuras varētu

sarūpēt atsevišķu nozaru uzņēmumi. □

UZZIŅAI

■ **ČEKŠ** – Latvijā reģistrēta nodokļu maksātāja atbilstoši normatīvajiem aktiem par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām sagatavots un preces iegādi vai pakalpojuma saņemšanu apliecinošs kases čeks, Valsts ieņēmumu dienestā reģistrēta kvīts, Valsts ieņēmumu dienestā reģistrēta biļete vai cits dokuments, kas nav avansa maksājuma apstiprinājums un ko persona, kura

vēlas piedalīties čeku loterijā, reģistrē čeku loterijas tīmekļvietnē *cekuloterija.lv*.

■ **ČEĶU LOTERIJA** – Valsts ieņēmumu dienesta organizēta loterija, kurā spēlētājs piedalās. Čeku loterija nav uzskatāma par azartspēli vai izlozi. Azartspēļu un izložu likuma izpratnē, nedz arī par preču un pakalpojumu loteriju. Preču un pakalpojumu loteriju likuma izpratnē.

Citviet Eiropā

Čeku loterijas ieviesēji atsaucas uz citu Eiropas valstu pieredzi, kur šāda iecere jau īstenota. Virtuālajā vidē rodama informācija vēsta, ka čeku loterijas ir vēl četrās Eiropas Savienības valstīs.

Pirmā, kas čeku loteriju uzsāka jau 1997.gadā, ir Malta. Informācija vēsta, ka tur netiek izmantotas kādas modernās tehnoloģijas, bet iedzīvotāji iesūta saņemtos čekus pa pastu, norādot vārdu, uzvārdu un personas identifikācijas numuru. Loterijas notiek reizi mēnesī, un visus laimīgos čekus velk laukā no viena liela bunduļa, kas pilns ar iesūtītajiem čekiem. Uzvarētājiem tiek laimēti – viņa iesūtītā čeka summa reiz 100.

Mazliet progresīvāka sistēma ir Slovēnijā un Polijā, kur čeki jāreģistrē elektroniski internetā. Slovēnijā to var darīt arī ar mobilo aplikācijas palīdzību.

Visprogresīvākā čeku loterijas rīkošanā izrādījies Portugāle, kur visi uzņēmējiem reģistrētie kases aparāti ir vienotā sistēmā un visus darījumus redz valsts dienestā. Tur čeki nav jāreģistrē, bet tā izsniegšanas brīdī klientiem tas jāpersonālizē, proti, tajā jāraksta nodokļa maksātāja kods.

Pagājušajā gadā čeku loteriju sāka rīkot arī Lietuvā, un, kā vēsta jūnijā publicētajā informācijā, Lietuvas budžetā tā nesusi gandrīz divus miljonus eiro. Pie tam Lietuvas nodokļu inspekcija paziņoja, ka šie gandrīz divi miljoni valsts budžetā ienākuši tikai no ēdināšanas nozares, bet pārējo nozaru rezultāti būšot zināmi vēlāk.

Lietuvas čeku loterijas projekta vadītāji uzsver, ka tā ir ļoti populāra, vidēji dienā tiek reģistrēti aptuveni 7000, bet mēnesī – vairāk nekā 200 000 čeku, bet kopumā jau reģistrēti vairāk nekā 1,38 miljoni čeku. Loterija esot mainījusi tirgotāju, pakalpojumu sniedzēju un arī patērētāju paradumus. □

Atbildes meklējot

Latvijas čeku loteriju organizēs Valsts ieņēmumu dienests (VID), savukārt rezultātu publiskošanu plānots uzticēt valsts akciju sabiedrībai "Latvijas Loto".

Kā vēstīts likumā, čeki būs jāreģistrē īpašā interneta vietnē, norādot kases aparāta, kases sistēmas, specializētās ierīces vai iekārtas numuru, čeka numuru, čeka datumu, čeka summu, nodokļu maksātāja reģistrācijas kodu, kā arī sava mobilā tālruna numuru, lai būtu, kur paziņot par laimestu. Gatavojot materiālu, radās daži papildu jautājumi, tāpēc tos lūdzu skaidrot VID Stratēģiskās vadības lietu un sabiedrisko attiecību pārvaldes Sabiedrisko attiecību daļas galvenajai speciālistei **EVITAI TEICEI – MAMAJAI**.

- Likums paredz, ka pieteikt varēs tikai internetā, bet ko darīt gados veciem cilvēkiem,

kuri nelieto datoru?

- Jā, reģistrēt čekus un citus attaisnojuma dokumentus būs iespējams elektroniski, speciāli tam izveidotā vietnē internetā. Taču, ja persona to vēlēties, bet nevarēs izdarīt patstāvīgi, pastāv iespēja lūgt palīdzību ģimenes locekļiem vai citām uzticamām personām.

- Šobrīd daudzi visu vēlas nokārtot ar mobilo telefonu palīdzību, vai reģistrēt čekus loterijai varēs arī, izmantojot mobilo aplikāciju?

- Tas, vai tiks izstrādāta arī īpaši čeku reģistrācijai paredzēta mobilā lietotne, būs atkarīgs no projekta piešķirtā finansējuma. Taču jebkurā gadījumā iepirkumā ir ietverta prasība, ka tīmekļa vietnei, kurā varēs reģistrēt čekus, jābūt pielāgojami un ērti izmantojami arī viedierīcēs, tajā skaitā – viedtālrunos.

- Likumā minēts, ka, reģistrējot čeku, jānorāda "...ierīces vai iekārtas numurs, čeka numurs, čeka datums, čeka summa, nodokļu maksātāja reģistrācijas kods". Vai cilvēkiem būs viegli

saprast, kur tos čekā meklēt, jo čeks no čeka tomēr atšķiras?

- Lai iedzīvotājiem, reģistrējot čekus, to būtu iespējams izdarīt pēc iespējas ātrāk, ērtāk un vienkāršāk, tam paredzētajā tīmekļa vietnē būs pieejami dažādi uzskatāmi vizuāli paraugi un piemēri, kur uz čeka atrodama šī informācija, kā to pareizi ievadīt un tamlīdzīgi.

- Tagad tirdzniecība notiek internetā, arī rēķinu maksāšana, e-biļetes u.c, kā šos maksājumus varēs reģistrēt, jo tas nav čeks, tur taču nav ierīces numura?

- Čeku loterijai varēs reģistrēt dažādus attaisnojuma dokumentu veidus (izņemot e-rēķinu), un katram ir skaidri noteikti rekvizīti, kas jānorāda, reģistrējoties loterijai.

Čeka gadījumā jānorāda: kases aparāta, kases sistēmas, specializētās ierīces vai iekārtas numurs; čeka numurs; čeka datums; čeka summa.

Kvīts gadījumā jānorāda: kvīts sērija; kvīts numurs; darījuma apliecinošs kvīts nodokļu maksātā-

ja reģistrācijas kods; kvīts izrakstīšanas datums; kvīts summa.

Biļetes gadījumā jānorāda: biļetes sērija; biļetes numurs; biļetes nodokļu maksātāja reģistrācijas kods; biļetes datums, kas vienāds ar pasākuma norises datumu; biļetes summa.

Visur jānorāda arī sava mobilā tālruna numurs (pieejami arī ārzemju kodi).

Čeku loterijai varēs reģistrēt arī e-biļetes, jo tajās norādīti visi tie paši rekvizīti, kas biļetēs.

- Ja čeks tiks uz gada izlozi, tas jāglabā, bet ir čeki, kas pastāvot ļoti ātri izballo.

- Čeku loterijas likums nosaka, ka spēlētājs, kura reģistrētais čeks ir izlozēts un virzīts gada izlozei, 14 dienu laikā pēc mēneša izlozes rezultātu paziņošanas piesakās gada izlozei. Pieteikties spēlētājs var divējādi: ierodoties klātienē jebkurā VID klientu apkalpošanas centrā un uzrādot laimējušā čeka oriģinālu; iesniedzot gada izlozei virzīto čeku elektroniski, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmu.

VID nevar ietekmēt čeku kvalitāti. Varam tikai ieteikt tos glabāt drošā, sausā, ne pārāk spilgti apgaismotā vietā, ieteicams – plāstikāta iesaiņojumā (piemēram, dokumentu "kabinā" vai tml.). □

VIEDOKLIS

Iecerēto Čeku loteriju un tās iespējamo ieguvumu lūdzu komentēt uzņēmējai, LTRK Mazo un vidējo uzņēmēju padomes locekli **TATJANAI BERNHARDEI**.

Viņa atzina, ka apšaubā publiski paustos plānotos ieguvumus ēnu ekonomikas apkaršanā: "Manuprāt, tas var dot rezultātu tikai tad, ja Valsts ieņēmumu dienestam ir pietiekama kapacitāte, lai spētu kontrolēt šos čekus. Ja viņi jau tagad nevar apstrādāt kārtējos PVN pārmaksu iesniegumus, kā viņi varēs veikt šo čeku kontroli, uzraudzību. Jo citādi, taču nevar pārliecināties, vai čeks iegrāmatots grāmatvedības uzskaitē, kā vien dodoties klātienē uz uzņēmumu un pētot kontrollentes. Ja ņemam

vērā, ka liels vairums čeku ir legāli, cik liela iespējamība uziet vienu kreiso čeku un cik izmaksās viena čeka pārbaude? Man ir aizdomas, ka efektivitāte varētu būt maza. Drīzāk ieguvumu vērtēju tajā, ka šī loterija mudinās cilvēkus saņemt čekus, jo tā mazināsies iespēja, ka par pirkumu vai pakalpojumu čeks netiek izsniegts. Tad ir liela varbūtība, ka šis ieņēmums arī tiks uzskaitīts. Ja vien čeks nav izsists kādā kreisajā čeku aparātā, tad šādos gadījumos būtu nepieciešamas šīs pārbaudes. Pagaidām man nav skaidrs, kas ar tiem čekiem tiks darīts, viss beigsies ar to reģistrāciju vai tiks veiktas arī kādas papildinātākas darbības.

Otrkārt, man ir zināmas bažas, vai cilvēkus neatbaidīs tas, ka tur jāieraksta tik daudzi dati par vienu čeku, vai viņi nolems, ka nav tā vērts. Mēs

taču redzam, cik cilvēkiem ir grūti internetā aizpildīt gada nodokļu deklarāciju. Daudzi joprojām labāk iet klātienē uz VID.

Nav īstas ticības arī par to solīto miljonu ieguvumu. Valsts jau arī solīja, ka no nodokļu reformas būs pieaugums sociālā nodokļa iekasēšanā, bet tagad Finanšu ministrija palikusi tik klusa, ka neko nesaka.

Aktīvi cīnījāties par to, lai māmīnām saglabā pabalstus un ļauj strā-

dāt. To esam izcīnījuši. Tur norādīja, ka ieņēmumu daļu nevar pamatot, likumu nevar pieņemt, bet Čeku loterijas likuma anotācijā nevienam vārdu neatrodu, kā šos solītos miljonus viņi iegūs. Vai tikai šis nav kārtējais mēģinājums parādīt Eiropas Savienībai, ka kaut kas tiek darīts ēnu ekonomikas apkaršanā. Bet var jau būt, ka es kļūdos un iecere tiešām izdosies. Laiks rādīs." □

Lappusi sagatavojis **JĀNIS GABRĀNS**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogramma "Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma" atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra